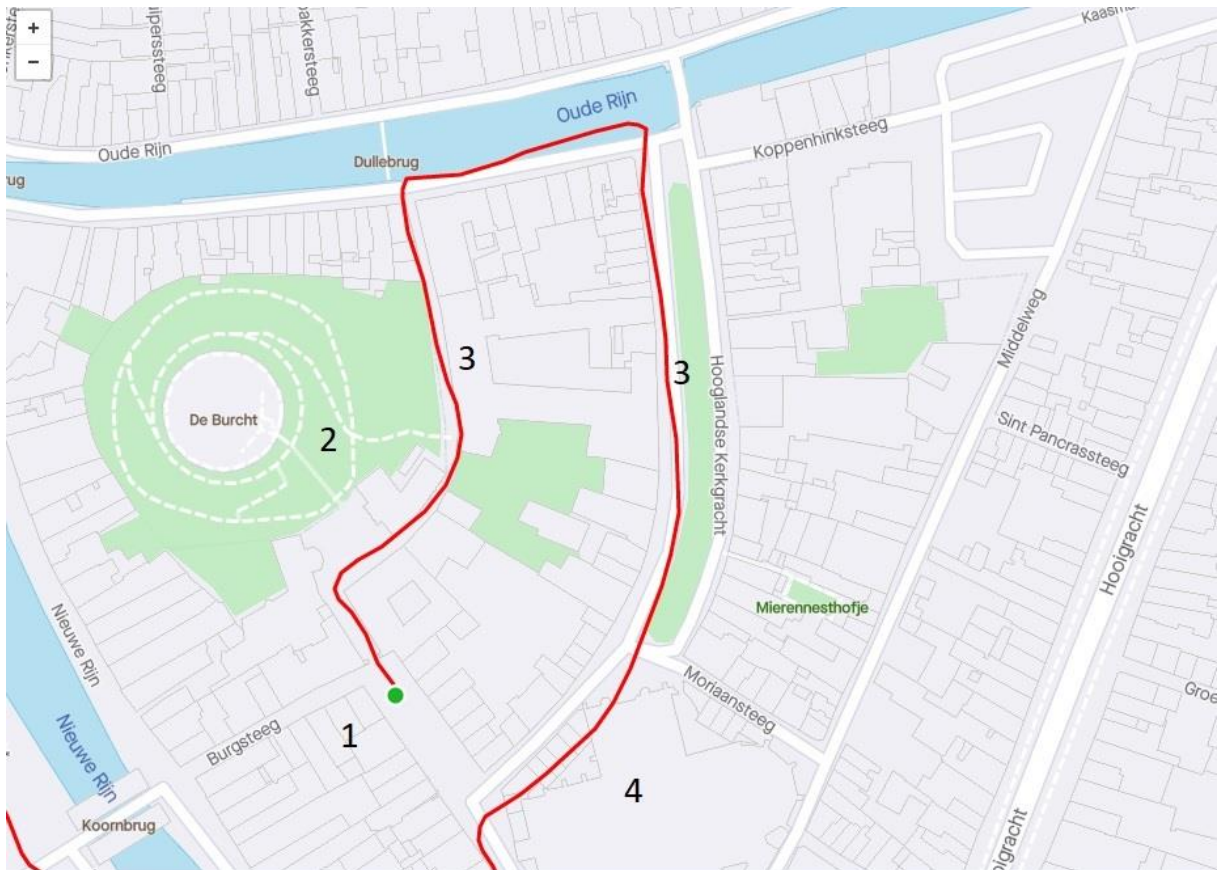

Kismet & Tegenkleuren Wandelroute – 4 kilometer – ongeveer 1 a 1,5 uur

Op deze route van ongeveer vier kilometer neem ik je mee langs enkele plekken die voorkomen in mijn roman *Kismet* en novelle *Tegenkleuren*. Bij elk punt lees je een kort fragment en leg ik iets uit. Ook zonder de boeken te hebben gelezen kun je genieten van enkele mooie Leidse plekken. Alles is openbaar en gratis toegankelijk. Neem vooral koffie en broodjes mee want je kunt om de paar honderd meter wel op een bankje zitten.

Je kunt de route ook in tegenovergestelde richting lopen. Je kan dan bijvoorbeeld vanaf het centraal station bus 6 nemen en uitstappen bij de bushalte op Zijlsingel (zie kaart aan het eind). Je kan hier ook opstappen náár het station. Wil je terug lopen dan is dat ongeveer 25 minuten naar het station. Je kunt dan in 1 rechte lijn door lopen als je de begraafplaats verlaat.

1: De openbare bibliotheek.

Dit is de plek waar ik *Kismet* en *Tegenkleuren* grotendeels schreef. Er is een mooie binnentuin waar je kan zitten. Ook is er een openbaar toilet tijdens openingstijden.

2: De Burcht

Het was een koude en heldere nacht, het vroom zelfs licht. Ze maakte van de gelegenheid gebruik om van het uitzicht te genieten, met aan de ene kant de torens van de Pieterskerk en de Hooglandse Kerk en aan de andere kant, pal naast het weeshuis, de Burcht waar eeuwen geleden de stad begon aan de Leidsche Rijn. Ooit was dit een strategisch punt aan de poort van de stad, nu was het niet meer dan een stukje geschiedenis waar af en toe weesjongens naartoe slopen om riddertje te spelen. (Uit Tegenkleuren)

Als je de trappen of de heuvel naar de Burcht op klimt heb je uitzicht op de Hooglandse kerk en het voormalige weeshuis. Vanaf hier zie je op de tweede verdieping nog de ramen van de regentenkamer die nog steeds intact is.

De burcht van Leiden is een van de oudste nog bestaande voorbeelden van een burcht in Nederland. Het bouwwerk bevindt zich midden in Leiden, op de plek waar de twee armen van de Rijn samenvloeien. Het ronde bouwwerk bevindt zich op een motte, een kunstmatige heuvel, en kan worden betreden door een zandstenen poort.

Met het opwerpen van een palissadeheuvel werd in de 9de en 10de eeuw op deze plaats de eerste aanzet gemaakt voor de huidige burcht. Het was een met palen omheinde vluchtplek voor mensen en hun vee tegen mogelijke belagers. Uit archeologisch onderzoek is gebleken dat er rond het jaar 1000 op deze plaats ook een houten gebouw stond. In de elfde eeuw werd de heuvel diverse malen verhoogd tot ca. 9 meter boven de omgeving. Onder graaf Dirk VI maakte de houten omheining plaats voor een tufstenen ringmuur. Tijdens de Loonse Oorlog liep de burcht in 1203 en 1204 bij gevechten grote schade op, die werd hersteld met kloostermoppen. Omstreeks 1275 werd de ringmuur herbouwd, waarschijnlijk in opdracht van Floris V. (bron: wikipedia)

3: Het weeshuis (halverwege aan de rechterkant)

*‘We kunnen naar mijn huis gaan,’ stelde Femke voor. ‘Ik neem aan dat je geen gekke dingen van plan bent. Ben je gekke dingen van plan, Tom?’
Tom schudde zijn hoofd. ‘Zeer zeker niet.’*

*‘Ik neem wel mijn kleindochter mee als lijfwacht, dat vind je toch niet erg?’
Femke knipoogde en liep om de kerk heen, over de gracht, langs het weeshuis, waar de kinderen vanuit de kerk terugliepen voor het middagmaal, de jongens door de ene poort, de meisjes door de andere. Femke en Tom bleven tegelijkertijd staan om een glimp op te vangen van het binnenplein. (Uit Tegenkleuren)*

Het Weeshuis is een van de grootste monumenten van Leiden. De omvang van het gebouw hing samen met de stadsontwikkeling van Leiden. Die stadsontwikkeling werd beïnvloed door de ontwikkeling van de textielnijverheid. In 1583 werd, na een verbouwing, het uit 1403 daterende gebouw van het Onze Lieve Vrouwe gasthuis aan de Hooglandsekerkgracht betrokken.

Vanaf 1450 was het Weeshuis gevestigd in een pand in de Breestraat (nu nummer 18). Dit pand was een schenking van een zekere Gijsbert van Zwieten. In het begin was het pand als kantoor en pakhuis in gebruik. Er woonden toen geen kinderen, die waren bij gezinnen ondergebracht, al of niet familie van het kind. Maar al snel woonden er toch een aantal jonge wezen. In 1484, 1492 en 1507 en tenslotte in 1545 werden steeds belendende panden aan het weeshuis toegevoegd. Vlak voor de verhuizing in 1583 woonden er 49 kinderen in de

huizen aan de Breestraat. Het weeshuis sloot de deuren in 1963. (www.utopa-weeshuis.nl)

3– Hooglandse kerkgracht

Verhuizen op de heetste dag van het jaar is géén goed idee. Het zweet gutst langs mijn rug, wat niet zo gek is, want ik ben zojuist in de palle zon naar de binnenstad van Leiden gefietst, met Marie achterop. Gelukkig zijn we iets te vroeg voor de afspraak, zodat ik kan uitpuffen in de schaduw van de vleugelnootbomen op de Hooglandse Kerkgracht. (Uit Tegenkleuren)

Deze plek was vroeger echt een gracht, maar in 1800 al gedempt. Tot in de jaren 80 was hier de weekmarkt.

4 – De Hooglandse Kerk

Op het pleintje voor kerk staat een reusachtige kerstboom met lampjes en bij de ingang staan brandende vuurkorven. De kerststal in de kerk is nu levend, met

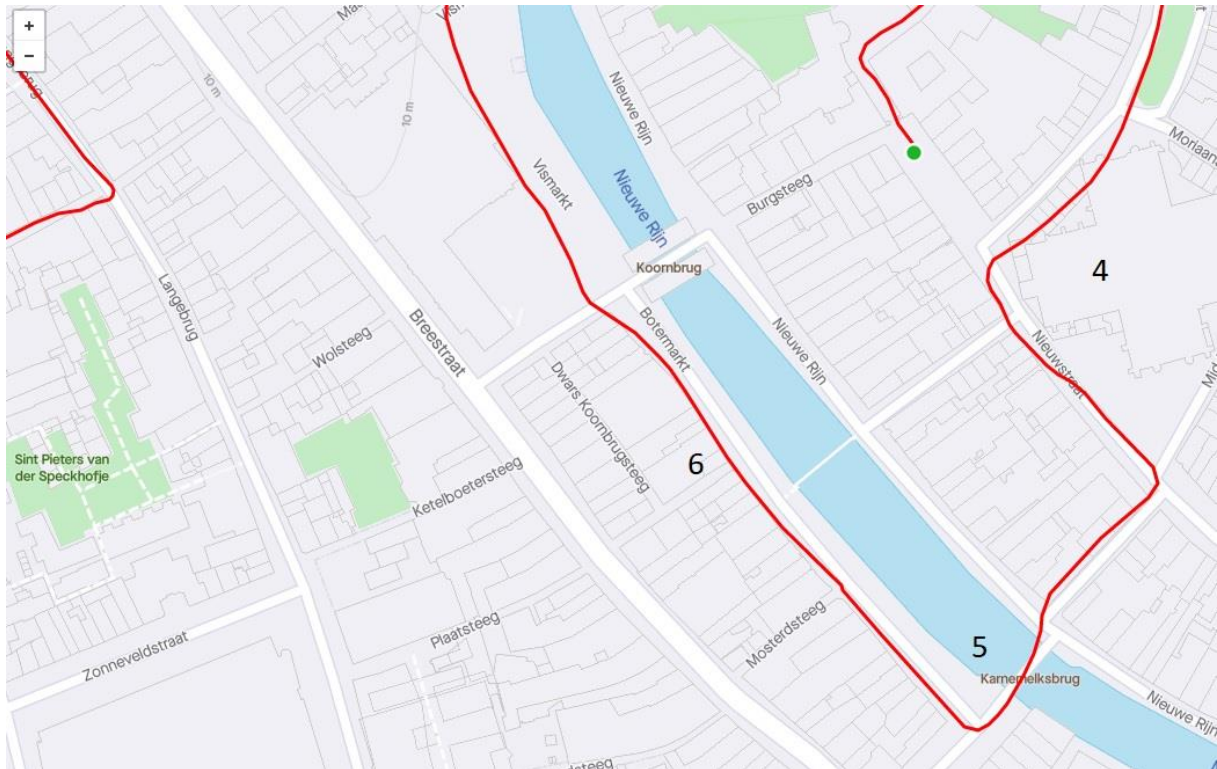
kinderen verkleed als Jozef, Maria, os en ezel. Het jongerenkoor zingt 'Midden in de Winternacht' en wordt begeleid door het orgel. (Uit Tegenkleuren)

De geschiedenis van de Hooglandse Kerk begint wanneer de bisschop van Utrecht, Gwijde van Avesnes, op 20 december 1314 toestemming verleent voor de bouw van een houten kapel op het 'Hooge Land' als bijkerk van de parochiekerk van Leiderdorp. De kapel is gewijd aan de heilige Pancratius († ca. 300). Enkele decennia later wordt deze kapel vervangen door een eenvoudige stenen kerk met een torentje, maar met de sterke economische groei van Leiden neemt de behoefte aan een veel grotere kerk al vrij snel toe.

Kapittelkerk

Op 29 oktober 1366 verheft de bisschop van Utrecht, Jan van Virneburg, de kerk tot kapittelkerk. De kanunniken die deel uitmaken van het collegiale kapittel van Sint Pancras, zijn overwegend afkomstig uit voorname families en veelal van adel. De nieuwe status geeft de aanzet tot plannen voor een grootse kruiskerk, die de Pieterskerk in alle opzichten zal moeten overtreffen. In 1377 start de bouw van een grootse kerk, te beginnen met het priesterkoor (1391) en de kooromgang (1415). De eerste fase van het zuidertransept neemt een aanvang met de bouw van de Heilige Kruiskapel (1436). De vermelding van de Onze Lieve Vrouwekapel in een overeenkomst tussen het kapittel en het kerkmeesterscollege uit 1448 is de eerste aanwijzing voor de aanleg van het noordertransept. Tussen 1420 en 1436 komen de toegangsportalen tot stand. De zijbeuken worden in de periode 1432 en 1456 verbreed. Het kapittel lijdt regelmatig aan geldgebrek, onder meer als gevolg van tegenvallende inkomsten uit de afzonderlijke prebenden. Geldontwaarding, de afhankelijkheid van de stad Leiden van de wolhandel en de hoge belastingen die oorlogvoerende graven van Holland heffen, eisen eveneens hun tol. Ondanks de voortdurende vertraging gaat het ambitieuze project door. Omstreeks 1500 krijgt het brede transept zijn huidige vorm. Het is met een lengte van 65,70 meter het langste gotische transept in Nederland.

(bron: wikipedia)

5 – Karnemelksbrug

Beatrice haastte zich zo goed en zo kwaad als het kon voort, op de voet gevolgd door Femke. Ze liepen over de brug van Het Gangetje, waar ze moesten slalommen om brandend huisraad. Pas om de bocht, vanwaar ze altijd haar huis op de hoek van het Rapenburg kon zien, kreeg Beatrice de harde waarheid onder ogen: het stond er niet meer. Wat restte was een brandend en gapend gat omringd door brandende brokstukken. (Uit Tegenkleuren)

Vanaf deze plek zag Beatrice de vuurzee op de plek waar haar huis stond. Vanaf de Karnemelksbrug kun je de markt overzien die in Kismet een belangrijke rol speelt. Je ziet de terrasboten liggen. Voor Corona de zaterdagmarkt uit elkaar dreef, stonden hier de vis- en groentekramen.

6 – Botermarkt

Om iets over half tien parkeer ik mijn fiets aan de rand van de markt en loop het centrum in. Het is een paar minuten lopen naar de brasserie waar Finn al op de terrasboot wacht. Hij glimlacht meteen als hij me ziet en vouwt de krant die hij leest dicht. Hij staat op en geeft me een kus op mijn wang alsof hij dat al jaren doet.

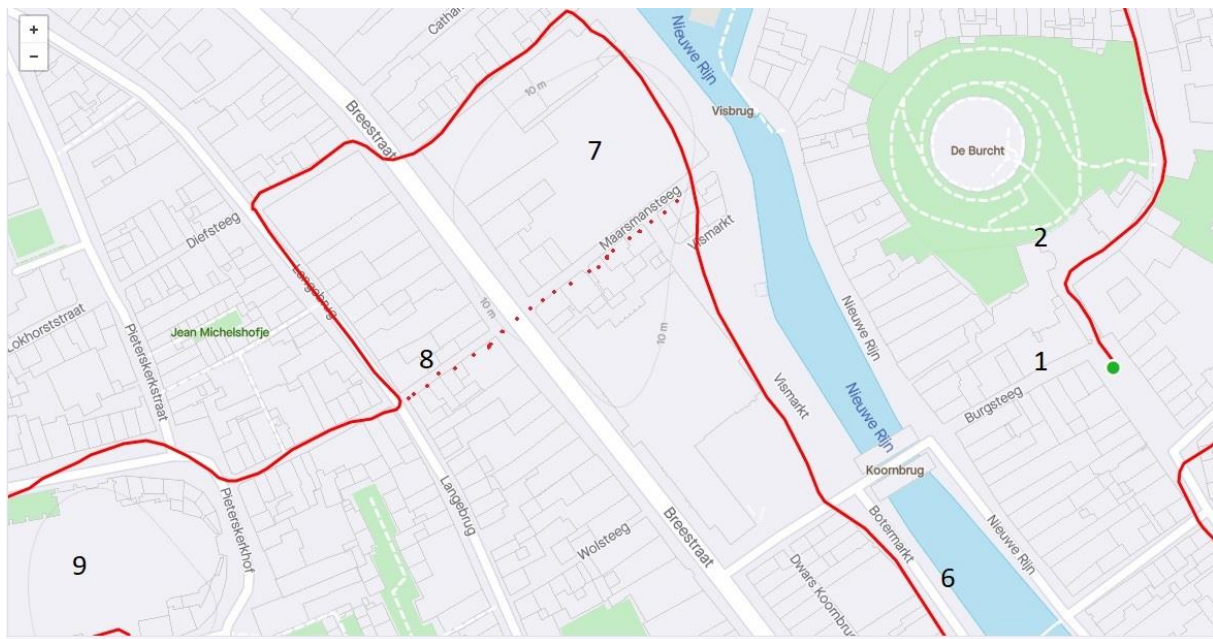
‘Nog spannend nieuws?’ vraag ik luchtig.

‘Mwoah, valt wel mee,’ antwoordt hij. ‘De krant heeft sowieso altijd oud nieuws, voor actueel nieuws kijk ik gewoon op het internet. Vooralsnog is het rustig in de wereld, al kan dat natuurlijk zo weer veranderen. Voor je het weet stort er een vliegtuig neer in Italië. Ik heb liever positief nieuws en dat staat zelden in de krant. Hoe is het met je knie?’

Ik trek de broekspijp op tot boven mijn geblesseerde knie. ‘Pleister en een kus van de juffrouw.’ (Uit Kismet)

De Botermarkt is de plek waar aan weerszijden de markt staat op zaterdag. Ook vind je hier de terrasboten. Aan de linkerkant kom je brasserie Roos tegen. Ook in 1800, het verhaal van Beatrice Winslow en Femke, lag de gracht er al. Toen was het echter ook een open riool en wilde je hier niet zitten.

7 - De V&D

Half december, zes dagen voor kerst, slenteren Marie en ik op een vrije zaterdagmiddag door het warenhuis in de binnenstad van Leiden. De straten en etalages zijn versierd met sneeuwpoppen en kerstballen, en overal hangen lichtjes. Uit het plafond klinken kerstliedjes, onder andere van The Jackson 5, een Amerikaanse groep die onlangs een kerstalbum heeft uitgebracht. De kleine Michael Jackson zingt bijna in elk liedje het hoogste lied, best oneerlijk voor zijn broers als je het mij vraagt. Nou ja, volgend jaar heeft hij ongetwijfeld de baard in zijn keel en horen we nooit meer iets van hem. (Uit Tegenkleuren)

In dit gebouw zat decennia de V&D. Daarna nam Hudson's Bay het over, maar dat duurde maar twee jaar. Momenteel zit er tijdelijk een Action in. Maar hiervoor zat er bovenin een restaurant waar je over het water en de brug kon kijken. Het in 1936 voltooide Vroom & Dreesmann, gelegen aan de Aalmarkt aan de Rijn tussen twee steegjes, werd in 1934 ontworpen door Leonardus van der Laan (1864-1942) en zijn zoon Johannes Antonius (1896-1966), in opdracht van het gelijknamige warenhuisconcern. Vroom & Dreesmann is ontworpen in een Traditionalistische bouwstijl die sterk is geïnspireerd door de toenmalige Scandinavische architectuur, vergelijkbaar met het werk van onder andere G. Friedhoff en A. van der Steur.

Van het interieur is met name het hoofdtrappenhuis in de oorspronkelijke staat bewaard gebleven. In het trappenhuis bevinden zich glas-in-lood vensters van Joep Nicolas (1897-1972). Het trappenhuis werd oorspronkelijk overdekt door een witglazen lichtkap, die vervangen is door een flauw hellend tongewelf met inbouwspotjes. De etalages op de begane grond zijn deels gemoderniseerd. De grootste verandering hierin is de verwijdering van de etalage-eilanden in 1967. De reliëfs aan de Maarsmansteeg bevatten afbeeldingen van families, om aan te geven dat Vroom & Dreesmann een winkel is voor het gehele gezin. Op de risalerende toren is één van de twee reliëfs in 1993 toegevoegd. (wikipedia)

8 – Pieterskerk-Choorsteeg

Het meisje in de stoffenwinkel haakte haar stramme vingers in elkaar om de botten te laten kraken. De hele dag had Geraldine meters stof geknipt voor klanten die op het laatste moment een jurk of rok wilden naaien. Ze wilde net naar boven gaan toen ze iemand door het raam van de etalage zag turen. Geraldine zuchtte. De meeste klanten konden uren twijfelen welke stof ze zouden nemen en ze was nu wel toe aan een warm bad, de grote ketel stond boven al op het vuur. (uit Tegenkleuren)

De Pieterskerk-Choorsteeg is een smal straatje met bijzondere winkeltjes en horeca. Je ziet de Pieterskerk al aan het eind opdoemen. In Tegenkleuren figureert het winkeltje van Allette op nummer 19 voor de Fournitureenzaak.

Rechts naast de winkel is zelfs een poort en met een opschrift erboven. Hierachter zit echter geen hofje en er heeft ook nooit een hofje gezeten. Maar het hofje wat voor inspiratie zorgde in de novelle komen we over een paar honderd meter tegen.

9 - Pieterskerk

Ze namen plaats op de handgemaakte houten bank bij de trap, waarin de familiewapens van regenten waren uitgesneden. In het midden van de leuning was het wapen van Leiden aangebracht. Het stelde de sleutels voor die Sint Pieter, de naamgever van de Pieterskerk, uit de hemel had ontvangen. Femke ging precies op die plek zitten, met haar rug tegen de gekruiste sleutels. (Uit Tegenkleuren.)

Aan de patroonheilige, Sint-Pieter, tot wie Jezus in het Evangelie volgens Matteüs zegt: "Ik zal u de sleutels geven van het Koninkrijk der hemelen", heeft de stad haar wapen te danken, alsmede haar bijnaam Sleutelstad.

De oorsprong van Pilgrims begon in deze kerk. De ouders van Rembrandt liggen hier nog steeds begraven. In haar huidige vorm kwam de Pieterskerk gedurende ongeveer 180 jaar vanaf 1390 tot stand. Het gebouw werd in 1971 als kerk buiten gebruik gesteld en in 1976 overgedragen aan een particuliere stichting. Sinds een ingrijpende restauratie, die tussen 1978 en 1982 plaatsvond, wordt de Pieterskerk voor allerlei evenementen verhuurd. (www.pieterskerk.com)

Tijdens openingstijden te bezoeken. Entree 4 euro/

10 – Jan Pesijnhofje, Kloksteeg 21 (vrij toegankelijk, maar hou stilte in acht)

Antonius heeft ons gevraagd in de binnentuin te wachten tot hij Trix heeft gevonden. Ik kijk mijn ogen uit en draai om mijn as zodat ik de wilde klimrozen, die de binnenmuur van het hofje helemaal tot aan de poort bedekken als een vuurrood wandtapijt, kan volgen. Het maakt me blij én dromerig, zoals natuur dat dikwijls met me doet. Op de plekken waar de zomerzon de rozen raakt zijn ze nóg vuriger en spat het rood bijna van de blaadjes. (Uit Tegenkleuren)

Dit hofje stond model voor het Mercatorhofje. Jan Pesijnhof (ook wel Jean Pesijnhof) is een hofje in de Nederlandse stad Leiden. Het hofje ligt aan de Kloksteeg 21 en wordt beheerd door de stichting Jean Pesijnhof. Het hofje bestaat uit 12 proveniershuisjes (Jan Pesijnshof 1 t/m 12) en werd gesticht door Marie de Lannoy (weduwe van Jean Pesijn). Zij kwam uit Lille en regelde in haar testament dat de bejaarde leden van de Waalse Hervormde Kerk hier mochten wonen. In de 17e eeuw woonde hier een groep 'Pilgrim Fathers'. Deze geloofsvluchtelingen uit Engeland staken na hun 11-jarig verblijf in Leiden in 1620 met de Mayflower naar de Verenigde Staten over. De plaquette in de muur van de Pieterskerk herinnert hier nog aan. Het hofje heeft de status rijksmonument. Het hofje wordt afgesloten door een poortgebouw uit 1683 met een centrale schoorsteen en een hardstenen ingangspoort, waarboven de regentenkamer is. Tegen de achtermuur bevindt zich een zonnewijzer uit

1924. (wikipedia)

11 – Rapenburg

Zo bleven ze even staan, uitkijkend over de gracht. Twee schuiten passeerden elkaar onder de Nieuwsteegbrug, die de grens vormde tussen het Rapenburg, waar hun huis op de hoek stond en het Steenschuur. Vanavond om zes uur zou Alexander vanaf deze plek de nachtschuit naar Amsterdam nemen, vergezeld door Ruben, de weesjongen die voor hem kwam werken. (Uit Tegenkleuren)

Als je van het Jan Pesijnhofje naar het Rapenburg loopt wandel je al door het gebied dat met de Kruitramp werd weggevaagd. In de novelle woonde Beatrice Winslow op deze gracht, net voor de brug. Al deze herenhuizen werden na de ramp weer opnieuw gebouwd.

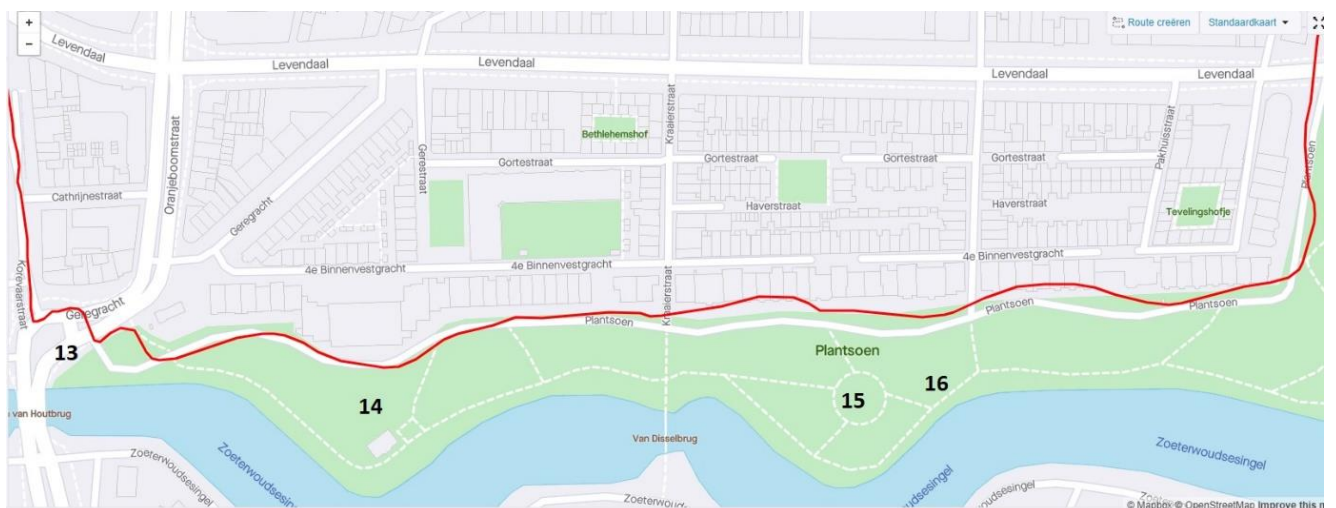
12 – Van der Werfpark

Op maandagochtend 12 januari 1807 voer het vrachtscheepje Delfs Welvaaren de Leidse binnenstad in. Het schip was eigendom van Adam van Schie uit Delft, maar hij was die dag niet aan boord. Hij lag thuis ziek in bed met griep. Aan boord waren zijn zoons Adam van Schie junior en Salomon van Schie, en zijn vervanger Jan van Engelen.

De schippers zochten een plekje in de buurt van de Garenmarkt om aan te leggen. Ze vonden een opening bij het Steenschuur, een smal grachtje in het verlengde van het Rapenburg. (Uit Tegenkleuren.)

In het Van der Werfpark kun je de plek zien waar het kruitschip ontplofte. In de kade aan de overkant van het park is een plaquette gemetseld. Ook vind je hier het standbeeld van Van van der Werf, die ten tijde dat Leiden bezet was burgemeester was. Elk jaar op 3 oktober vieren we met Leids Ontzet dat we bevrijd werden van de Spanjaarden. Het park is in 1886 aangelegd op de plaats van de "Grote Ruïne" die ontstond na de verwoestende Leidse buskruittramp van 1807. Vanuit het park is de gedenksteen te zien die is ingemetseld in de kade aan de overzijde van het water op de plaats waar het ontplofte kruitschip lag.

(wikipedia)

13 Het Plantsoen

Op het moment dat ik de deur uitliep was de sirene al gestopt. Honderd meter verderop, waar ik eerder over het plasje bloed was gehupt, stond de ziekenwagen dwars over de weg geparkeerd met de zwaailichten nog aan als waarschuwingsbakens in de ochtend. Ik vertraagde mijn pas en liep in een rustig tempo verder.

Achter de ambulance stond een elektrische wagen die de verkeerde kant van de eenrichtingsstraat was ingereden, met een wit weggetrokken bestuurder ernaast. Twee medewerkers van het ziekenhuis hielden zich intussen met het slachtoffer bezig, ik zag nog net een stukje been en voet en dat zag er niet meer anatomisch verantwoord uit. Ik bleef op een paar meter afstand staan en overzag de situatie. (Uit Kismet)

Vanaf deze ingang van het Plantsoen is het eenrichtingsverkeer. In Kismet wordt Moira aangereden. Je ziet meteen de herenhuizen die in lange rechte lijn in het Plantsoen staan.

Dit stadspark in Engelse landschapsstijl is gelegen op de voormalige bolwerken langs de Zoeterwoudsesingel, die in 1830 werden geslecht. Het eerste ontwerp van J.D. Zocher jr. uit 1835 werd niet uitgevoerd, maar een aansluitend plan van stadsarchitect Salomon van der Paauw wel. Het park werd vervolgens tussen 1835 en 1842 aangelegd.

Na de sloop van de Hogewoerdse Poort mochten Zocher sr. en jr. in 1876 een nieuw ontwerp maken voor een deel van het plantsoen bij de Plantage, maar ook nu bleef deze enkel op tekening bestaan.

Aan het eind van de negentiende eeuw werd de aanliggende binnenvestgracht gedempt waardoor bouwgrond vrijkwam voor statige herenhuizen met een tuin aan de plantsoenzijde. Voor de tuinen en een slingerende ontsluitingsweg moest een gedeelte van het park wijken. Met het dempen van het Levendaal in 1935 en de aanleg van de Plantagelaan naar de Hoge Rijndijk werd het Plantsoen van de Plantage afgesneden. Voor deze doorbraak moest ook een pand aan de Plantage gesloopt worden. (wikipedia)

14 – Volière

We bleven voor de openbare volière aan het begin van het park staan. Citroengeelgekleurde parkieten maakten elkaar het hof. 'Valt er zoveel over te zeggen?' Moira stak een vinger door de tralies en maakte aaibewegingen naar een vogel die met gepaste afstand toekeek, zich duidelijk afvragend wat hiervan de bedoeling was. (Uit Kismet)

Sinds 1867 staat in het Plantsoen een volière. In 1939 is een nieuwe volière neergezet die vandaag de dag nog altijd in het park te zien is.

15 – Fontein en Vijver

We wandelen naar zijn huis, het is een kleine tien minuten lopen naar het park. Net als bij Finn zijn de andere herenhuizen aan het Plantsoen ook smal en hoog. Elk huis ziet er bovendien anders uit. Het ene heeft een balkon, het andere hoge marmere steunpilaren, het ene huis is grijs, een ander weer wit. Desondanks is het geen allegaartje van woningen. Het huis van Finn ligt in het midden van de straat en vlak bij de fontein in het park. (Uit Kismet)

Van oudsher bezat stadspark Het Plantsoen een vijver. In 1863 wordt voor het eerst melding gemaakt van een fontein. In 1881 en 1889 wordt een nieuwe fontein geplaatst.

In 1998 verdween de vijver, omdat zowel het bassin als het waterleidingsysteem lek waren. In 2003 nam het Buurtcomite het initiatief voor de terugkeer van een vijver. Het ontwerp sneuvelde vanwege de hoge kosten. In 2007 resulteerde het overleg van de inmiddels opgerichte Vereniging Het Plantsoen met de afdeling Stadsruimte van de Gemeente in een ontwerp waarbij gebruik werd gemaakt van een duurzame, kostenbesparende kunststof.

In 2012 werd de vijver met fontein gerealiseerd, met name door de inspanningen van Mw. R. van Riessen, bewoner van het Plantsoen en de schenking van de fontein door de Heer en Mevrouw Geelkerken, bewoners van de Zoeterwoudse Singel. De vijver werd geplaatst ter hoogte van Plantsoen 55. De vijver heeft een ronde vorm, is voorzien van een laag hekwerk met daarin een border met bloeiende planten. (www.hetplantsoen.nl)

16- De val op het grind

Acht seconden: Niemand te zien, het moet gewoon een windvlaag zijn. Want wie is er, behalve ik en de marktkooplui, nu al wakker?

Negen seconden: ik kijk nog steeds, het huis verdwijnt achter de bomen.

Tien seconden: Ik stap ergens op, struikel en val gestrekt voorover. Mijn handen breken de val, waarbij het grind zich in mijn handpalmen boort. Een pijnscheut volgt als ik nog een stukje doorschuif en mijn knie over de grond schraapt.

Dankzij mijn reflexen ben ik gelukkig niet op mijn gezicht gevallen, dat is tenminste iets en als ik mijn armen en benen beweeg voel ik dat ik niets heb gebroken.

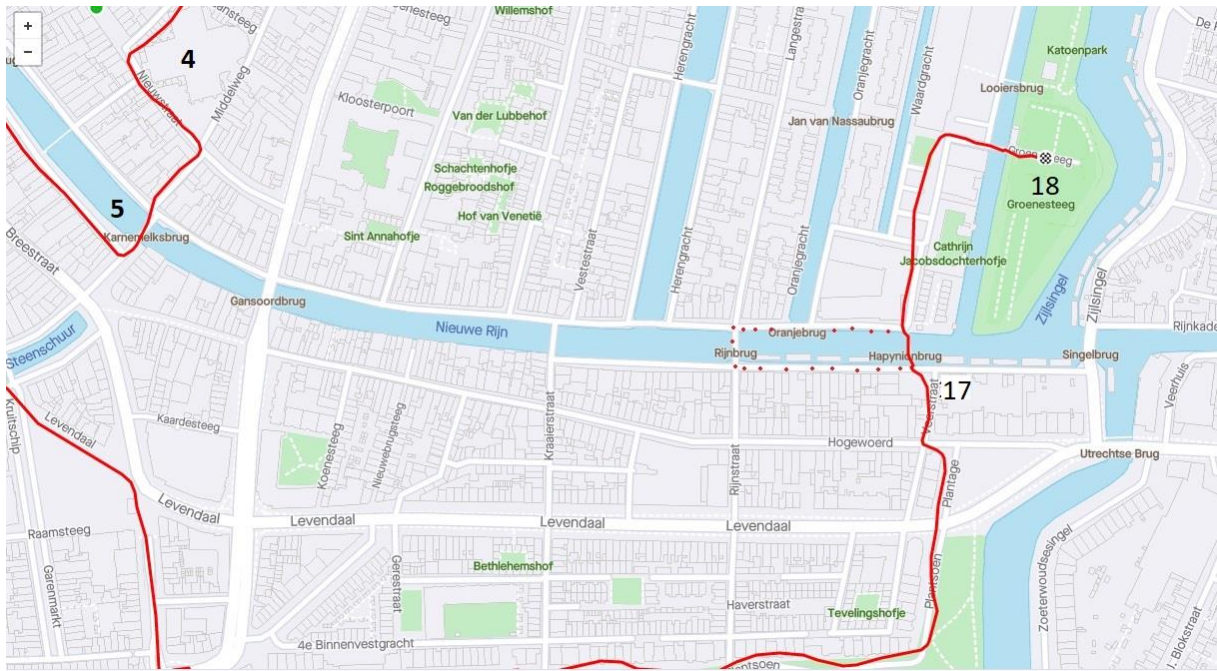
Dan hoor ik iemand aan komen rennen. Dit is echt gênant.

Ik kijk nog naar het grind onder me als ik zijn stem hoor.

'Nu al aangeschoten?' (Uit Kismet)

Ter hoogte van het bankje viel Moira op het grind. Kun je raden welk huis bij Finn hoort?

17 – Hapynionbrug

Deze plek komt niet voor in mijn boeken, maar deze nieuwe brug maakt onderdeel uit van het Singelpark.

18 Begraafplaats Groenesteeg

‘Dat lijkt me een goed plan, dat gaat ook in ons pact,’ zeg ik. ‘En ik heb nóg een goed plan. Ik wil morgen samen met jou naar de Groenesteeg.’

‘Om in de boom te klimmen?’ vraagt ze. ‘Zou die er trouwens nog wel staan? We zijn er al in jaren niet meer geweest.’

‘Vast wel en dat kunnen we ook doen, om jong te blijven. Maar ik wil ook wat mensen bezoeken daar.’

‘O, sinds wanneer heb je daar kennissen liggen?’ vraagt Marie ineens vol aandacht.

‘Sinds kort. En er hoort een verhaal bij, dat zal ik je morgen ook vertellen. Het is een soort traditie, net als dit brood.’

Een van de vredigste plekjes in de Leidse binnenstad is de begraafplaats Groenesteeg. De begraafplaats is in 1813 gesticht op een van de bolwerken van Leiden. De Groenesteeg figuurde in Tegenkleuren, met de grote klimboom aan de linkerkant van het beginpad.

In de Middeleeuwen ontwikkelde Leiden zich vanuit de Burcht tot een stad langs de Rijn. Kerken en kloosters werden gesticht, ieder met hun eigen kerkhof. Rijke burgers (‘rijke stinkerds’) konden het zich veroorloven in de kerken zelf begraven te worden. Na de pestepidemie van 1635 was er meer ruimte nodig voor het begraven en werden begraafplaatsen op enkele bolwerken ingericht.

Dit bleef zo tijdens de Franse tijd (1795-1813), waarin steeds meer Franse wetgeving van kracht werd. Een van die wetten verbood in Nederland, met ingang van 1813, het begraven in kerken. Eind 1812 werd daarom in Leiden besloten om een begraafplaats te stichten op het Nieuwe Bolwerk, aan het einde van de Groenesteeg. (www.begraafplaatsgroenesteeg.nl)

Route straatnamen

Begin op de Nieuwstraat (1)	0,0
Ga door op Burgsteeg	0,0
Rechtsaf op Van der Sterrepad met links de Burcht (2)	0,0
Rechtsaf op Oude Rijn	0,1
Rechtsaf op Hooglandse Kerkgracht (3)	0,2
Linksaf op Nieuwstraat langs de Hooglandse kerk (4)	0,4
Rechtsaf op Hartesteeg	0,5
Linksaf op Nieuwe Rijn over de brug (5)	0,5
Rechtsaf op Gangetje	0,5
Rechtsaf op Botermarkt (6)	0,6
Ga door op Vismarkt	0,8
Ga door op Stadhuisplein	0,8
Ga door op Vismarkt	0,8
Ga door op Hoogstraat	0,9
Je kunt ook meteen links langs de V&D door de Maarsmansteeg door en rechtstreeks oversteken naar de Pieterskerk-Choorsteeg (zie stippellijn)	
Ga door op Aalmarkt (7)	0,9
Linksaf op Mandenmakerssteeg	1,0
Rechtsaf op Breestraat	1,1
Linksaf op Diefsteeg	1,1

Linksaf op Langebrug	1,1
Rechtsaf op Pieterskerk-Chloorsteeg (8)	1,2
Rechtsaf op Pieterskerkhof (9) (10)	1,3
Ga door op Kloksteeg	1,5
Rechtsaf op Herensteeg	1,6
Linksaf op Rapenburg (11)	1,7
Rechtsaf op Doezastraat	1,8
Wandel door het Van der Werfpark (12)	1,8
Ga door op Kruitschip	2,0
Rechtsaf op Garenmarkt	2,0
Ga door op Levendaal	2,0
Ga door op Korevaarstraat	2,1
Ga door op Korevaarstraat	2,2
Linksaf op Geregracht	2,3
Rechtsaf naar het Plantsoen (13 tm 16)	2,3
Linksaf op Plantsoen	2,4
Ga door op Plantage (17)	3,0
Rechtsaf op Veerstraat	3,1
Linksaf op Utrechtse Veer (brug)	3,1
Rechtsaf op Kaarsenmakersstraat	
Rechtsaf op Groenesteeg (18)	3,3

Bushalte op 100 meter afstand

